

Nr 16.

Av herr vice talmannen **D. Persson** i Tällberg, *om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om viss ändring i lagen den 25 juni 1909 angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarna.*

Under de senare åren har staten gjort mycket för att underlätta och befrämja uppodling av jord i synnerhet inom Norrland och Dalarna och sålunda visat ett särskilt intresse för odlingen i dessa bygder. Det är då ganska naturligt, att staten har intresse utav att odlingarna också vidmakthållas. Det var ock i syfte att trygga odlingarnas bestånd i dessa bygder, som lagen den 25 juni 1909 angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarna tillkom.

Huru välbehörlig denna lag var, visa de berättelser, som av respektive jordbrukskommissioner årligen avgivits. Av dessa berättelser framgår nämligen, huru liten omsorg vissa bolag samt enskilda personer, som förvärvat fastigheter huvudsakligen för att tillgodogöra sig skogsavkastningen, i många fall ägna den uppodlade jorden.

Med stöd av oförmälda lag hava visserligen jordbrukskommissionerna i många fall genom godvillig överenskommelse med jordägarna lyckats få dessa att sätta vanhävdad egendom i laggilt skick, och där det inte lyckats genom godvillig överenskommelse ha tvångsåtgärder vidtagits och tredskande jordägare tvingats att sätta jord och åbyggnader i stånd. Men jordbrukskommissionerna ha ock under sin verksamhet fått erfaras, att personer icke saknas, som sätta vinstbegäret högre än lydningen för lagen, och som genom varjehanda transaktioner sökt kringgå lagen och undkomma dess verkningar. I sådant syfte har odlad jord i stor omfattning utarrenderats till enskilda personer under sådana former, att uppsiktslagen icke kunnat å densamma tillämpas, oaktat jorden legat i vanhävd.

Den fiskaliska rätt, som är staten förbehållen enligt uppsiktslagen, *Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 4 saml. 6 häft. (Nr 16—18.) 1*

förefinnes nämligen icke i den så kallade norrländska arrendelagen. Detta är också ganska naturligt, ty ändamålet med arrendelagen var egentligen att stödja arrendatorerna och förbättra deras ställning samt att reglera och trygga det privaträttsliga avtalet mellan jordägaren och arrendatorn. Att så var förhållandet framgår tydligt av föredragande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet den 12 februari 1909 vid föredragning inför Kungl. Maj:t av förslaget till nämnda lag. Refererande till norrlandskommitténs förslag i ämnet yttrade han nämligen bland annat följande: »Med arrendelagen åsyftades förbättring av de arrendatorers ställning, vilka innehade jord, tillhörig sågverksbolag eller andra idkare av trävaruindustri.»

Av justitierådet Skarstedts kommentarier till dessa lagar framgår, att nämnda justitieråd förutsett att jord skulle kunna upplåtas till nyttjande åt annan på sådant sätt, att uppsiktslagens bestämmelser å densamma ej kunde tillämpas. Redan då dessa lagförslag föreläge till behandling i riksdagen, uttalades också dessa farhågor av flera talare i andra kammaren.

Då vissa personer genom utarrendering av jord så att säga söka betäckning bakom den norrländska arrendelagen för att undkomma uppsiktslagens tillämpning, kunde det väl ligga nära till hands att söka botemedlet genom en omarbetning av arrendelagen. Då emellertid det mål, till vilket jag syftar, nämligen tryggande av den odlade jordens fortbestånd såsom odlad, knappast kan vinnas, utan att ändring av uppsiktslagen även kommer till stånd, torde man böra inrikta sig på att söka vinna målet genom ändring av allenast sistnämnda lag.

Såvitt jag kan förstå, skulle detta kunna ske genom att ur 1 § i denna lag utesluta tredje stycket, varjämte den omredigering av 8 § skulle verkställas, som påkallades av ändringen i 1 §.

Jag kan nämligen icke tänka mig någon annan möjlighet till förebyggande av anmärkta missbruk av arrendelagen, än att jordägaren blir ålagd att svara för jordens hävd även om densamma är upplåten åt annan till nyttjande under vilken form sådan upplåtelse än verkstälts.

Några principiella skäl mot ett sådant stadgande torde inte heller med fog kunna framställas, då ju ett liknande ansvar enligt lagen den 23 juli 1903 angående vård av enskilda skogar, åvilar ägare till skogsmark, varå avverkningsrätt till skog upplåtits till annan.

Förutom användandet av arrendelagen som medel att undkomma uppsiktslagens verkningar, ha åtskilliga idkare av trävaruindustri, eller, för att begagna ett något vulgärt men fullt berättigat uttryck, skogs-

jobbare, anlitat ett annat rättsinstitut, skiftesstadgan: Flera personer ha förenat sig till ett s. k. konsortium och inköpt jordbrukshemman med tillhörande skogar uteslutande i avsikt att skövla skogen och sålunda utan tanke på den odlade jordens hävd. Om konsortiet inte lyckats försälja den odlade jorden eller att få densamma utarrenderad, har hemmansklyvning begärts och hemmanet styckats i så små lotter, att självständigt jordbruk därå icke kunnat idkas, och på det sättet har konsortiet undkommit den för detsamma besvärliga uppsiktslagen.

För att råda bot mot detta missförhållande utan att ingå på andra lagstiftningsområden än uppsiktslagen, vill det synas mig som att detta skulle kunna ske genom att i berörda lag införa den bestämmelsen, att hemman, som uppenbarligen förvärvats eller innehaves huvudsakligen för tillgodogörande av skogsavkastningen, skall falla under uppsiktslagen även om det styckas eller delas i så små brukningsdelar, att självständigt jordbruk därå ej kan idkas.

Väl inser jag, att avsevärda svårigheter erbjuda sig för att på ett fullt tillfredsställande sätt kunna förebygga nu anmärkta missförhållanden, men den odlade jordens hävd och bevarande för därmed avsett ändamål är av så stor nationalekonomisk och social betydelse, att dessa svårigheter måste övervinnas.

På grund av vad sålunda anförts, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen behagade i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla det Kungl. Maj:t täcktes utreda och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av lagen angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarna den 25 juni 1909, att ägare till odlad jord, som faller under bemälda lag, skall vara ansvarig för jordens hävd, även om sådan jord är upplåten åt annan vare sig genom arrende eller annorledes, samt att omförmälda lags bestämmelser skola tillämpas å hemman, som uppenbarligen förvärvats eller innehaves huvudsakligen för tillgodogörande av skogsavkastningen, även om det styckas eller delas i så små lotter eller brukningsdelar, att självständigt jordbruk därå ej kan idkas.

Stockholm den 26 maj 1914.

D. Persson i Tällberg.

